provincie groningen

Statenvoorstel

Onderwerp **Onteigeningsbeschikking Waterberging en Natuur Zuidelijk Westerkwartier, deelgebied Dwarsdiep**

Dossiernummer	K90352	Wettelijke/bestuurlijke uiterste beslisdatum Provinciale Staten	15-04-2026
Documentnummer	2026-022166		
Datum GS	24 maart 2026		
Behandelaar	Basisteam Areaalbeheer, Cluster Grondzaken	Opgelegde geheimhouding op	N.v.t.
Telefoonnummer	050 – 316 4911		

Aanleiding

Zoals aangekondigd in onze brief van 18 november 2025 met nummer 2025-195428, leggen wij u hierbij u een voorstel voor tot het geven van een onteigeningsbeschikking dat betrekking heeft op de onteigening van onroerende zaken in de gemeente Westerkwartier. De onteigeningsbeschikking is bij dit voorstel gevoegd (bijlage 1). De onteigening is nodig voor de integrale realisatie van waterberging en natuur in deelgebied Dwarsdiep van projectgebied Zuidelijk Westerkwartier.

Beslispunten

1. De onroerende zaken die zijn vermeld op de lijst van 24 maart 2026 die behoort bij dit besluit ter onteigening aan te wijzen op naam van de provincie Groningen;
2. In te stemmen met de zienswijzennota;
3. De rechtbank Noord-Nederland, locatie Groningen te verzoeken om dit besluit te bekrachtigen;
4. Gedeputeerde Staten te belasten met de indiening van dit verzoek tot bekrachtiging bij de rechtbank;
5. Gedeputeerde Staten op te dragen al datgene te doen (besluiten te nemen dan wel handelingen te verrichten) dat bijdraagt aan de bekrachtiging van dit onteigeningsbesluit;
6. Gedeputeerde Staten op te dragen om bij het wegvallen van de grondslag of noodzaak van onteigening, de bekrachtigingsprocedure voor de betreffende onroerende zaken te beëindigen;
7. De rechtbank Noord-Nederland, locatie Groningen, te verzoeken om de schadeloosstelling vast te stellen;
8. Gedeputeerde Staten te belasten met de indiening van het verzoek aan de rechtbank tot vaststelling van de schadeloosstelling ten gevolge van de onteigening en de verdere afwikkeling van dat verzoek;
9. Gedeputeerde Staten te belasten met indiening van het verzoek aan een notaris tot het verlijden van de onteigeningsakte en de verdere afwikkeling van dat verzoek.

Argumenten

Voor het nemen van een onteigeningsbeschikking is een aantal criteria van belang. De criteria zijn: onteigeningsbelang, noodzaak en urgentie. Als aan deze criteria wordt voldaan kan er een besluit worden genomen. Op de criteria wordt hierna ingegaan, nadat eerst de rol van uw Staten bij een onteigeningsbeschikking wordt toegelicht.

1. Bevoegd tot het geven van een onteigeningsbeschikking

Op grond van artikel 11.4 van de Omgevingswet (hierna afgekort tot: Ow) zijn Provinciale Staten bevoegd tot het geven van een onteigenings-beschikking voor onroerende zaken gelegen in de provincie ten behoeve van een provinciaal belang. Deze bevoegdheid kan niet worden gedelegeerd aan Gedeputeerde Staten. In samenhang met artikel 11.6 Ow heeft Provinciale Staten deze bevoegdheid ook met een omgevingsplan als planologische grondslag.

2. Onteigeningsbelang

De onteigening is nodig voor het kunnen realiseren van de integrale opgaven voor waterberging en natuur in deelgebied Dwarsdiep. Op de te onteigenen gronden wordt met realisatie het door uw Staten op 19 december 2018 vastgestelde Provinciaal Inpassingsplan Waterberging en Natuur Zuidelijk Westerkwartier (hierna: PIP) verwezenlijkt. Het PIP is sinds de invoering van de Ow op grond van artikel 22.1 Ow onderdeel van het tijdelijk deel van het omgevingsplan van de gemeente Westerkwartier. Op grond van artikel 4.4a Aanvullingswet grondeigendom Omgevingswet geldt in afwijking van art. 11.6 Ow niet de voorwaarde dat de bestaande vorm van ontwikkeling, gebruik of beheer moet zijn uitgesloten in het omgevingsplan.

De te onteigenen onroerende zaken zijn gelegen binnen de grenzen van de provincie Groningen. De provincie is de partij die verantwoordelijk is voor de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN), waar de waterberging Dwarsdiep een integraal onderdeel van uitmaakt. Het stellen van waterveiligheidsnormen is een wettelijke taak van de provincie. De werkzaamheden die nodig zijn voor de realisatie zullen worden uitgevoerd door of in opdracht van de provincie. Er zijn hierdoor meerdere provinciale belangen die gediend worden, waardoor uw Staten bevoegd zijn om tot onteigening te besluiten.

Het PIP voorziet voor deelgebied Dwarsdiep in de integrale realisatie van drie grote opgaven voor water, natuur en waterberging. Deze opgaven beïnvloeden elkaar en scheppen elkaars randvoorwaarden. De hoofddoelen zijn:

- Ontwikkeling van nieuwe, kwelafhankelijke natuur.
- Robuust beekdallandschap met bijbehorende natuurtypen en gradiënten.
- Opheffing van verdroging.
- Verbetering van het leefgebied van waterplanten en -dieren (Kaderrichtlijn Water).
- Regulering van afwatering en het tegengaan van wateroverlast in extreme situaties.

In de wijze van planuitvoering wordt inzicht verschaft door het PIP en de zakelijke beschrijving (bijlage 6).

3. Noodzaak

Zoals bovenstaand aangegeven is het PIP thans onderdeel van het tijdelijke deel van het omgevingsplan van de gemeente Westerkwartier. Om het PIP tijdig te kunnen realiseren is het noodzakelijk dat de provincie Groningen de eigendom, vrij van lasten en rechten, verkrijgt van de onroerende zaken die zijn vermeld in de bij de onteigeningsbeschikking behorende lijst (bijlage 1). Ter verduidelijking zijn de grondtekening (bijlage 2), de projectietekening (bijlage 3) en de verbeelding van het PIP (bijlage 4) eveneens bij dit statenvoorstel gevoegd.

Wij hebben met de eigenaren overleg gevoerd om deze onroerende zaken minnelijk in eigendom te verkrijgen. Met andere rechthebbenden hebben wij overleg gevoerd over het vervallen van de zakelijke en persoonlijke rechten op de onroerende zaken. Het overleg heeft vooralsnog niet tot (volledige) overeenstemming geleid. Omdat niet aannemelijk is dat het overleg op afzienbare termijn tot vrijwillige eigendomsoverdracht gaat leiden of overeenstemming kan worden bereikt over het vervallen van de zakelijke en persoonlijke rechten, is de onteigening noodzakelijk om het PIP tijdig te kunnen realiseren. Om uw Staten een oordeel te kunnen laten vormen over de noodzaak van de onteigening hebben wij besloten om op grond van artikel 84 Provinciewet jo. artikel 5.1, tweede lid, onder b, onder e en onder i van de Wet open overheid, onder geheimhouding de logboeken grondverwerving ter inzage te stellen. Tot aan uw besluitvorming over de onteigeningsbeschikking liggen de logboeken daarom voor u ter inzage in de Statenkast. Er is geen einddatum aan de geheimhouding, ook na besluitvorming blijven de logboeken geheim. De eigenaren en derde-belanghebbenden hebben tijdens de terinzagelegging van de onteigeningsbeschikking de mogelijkheid gehad hun logboek in te zien.

4. Urgentie

De planning van de uitvoering van het PIP/ de werken is als volgt. In het derde en vierde kwartaal van 2025 is gewerkt aan de totstandkoming van het definitieve ontwerp. De voorbereidingen voor het opstellen van het bestek zijn opgestart. Naar verwachting zal de aanbesteding in het tweede kwartaal van 2026 worden afgerond. De feitelijke werkzaamheden zullen volgens planning aan het einde van het derde kwartaal van 2026 starten. Mochten op dat moment nog niet alle benodigde eigendommen in bezit zijn, dan zal alvast met de werkzaamheden worden gestart buiten het waterbergingsgebied. Wij gaan er van uit dat in 2028 alle werkzaamheden zullen zijn afgerond.

Hiermee is aannemelijk dat binnen de in artikel 11.11 Ow genoemde termijn van drie jaar na het inschrijven van de onteigeningsakte een begin wordt gemaakt met de verwezenlijking van het PIP op het onteigende. De urgentie die nodig is voor de onteigeningsbeschikking is hiermee aanwezig.

Kanttekeningen

1.1 Het geven van een onteigeningsbeschikking betekent niet dat daadwerkelijk zal worden onteigend

Een onteigeningsbeschikking is één van de vereisten die nodig is voor een daadwerkelijke onteigening. Voordat het eigendom daadwerkelijk wordt ontnomen, moet de bestuursrechter een onteigeningsbeschikking nog bekrachtigen, dient de civiele rechter nog een uitspraak te doen over de (voorlopige) schadeloosstelling, dient een uitkering van de schadeloosstelling plaats te vinden en moet een notaris een onteigeningsakte inschrijven. Een eigenaar of belanghebbende heeft op diverse momenten de mogelijkheid om zienswijzen kenbaar te maken of beroep in te stellen.

Parallel aan de onteigeningsprocedure worden de onderhandelingen met de eigenaren en belanghebbenden onverminderd voortgezet om te trachten de onroerende zaken en annexe rechten alsnog minnelijk te verwerven. Indien dit slaagt dan wordt de onteigeningsprocedure voor de betreffende onroerende zaak stopgezet.

Rol PS

De begrenzing van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) na de herijking is door uw Staten op 24 september 2014 vastgesteld. Vervolgens heeft u op 10 december 2014 de waterbergingsgebieden binnen het NNN vastgesteld. Zoals voornoemd is daarna door uw Staten het PIP vastgesteld op 19 december 2018. Uw Staten hebben besloten dat de waterbergingsgebieden in 2025 ingericht moeten zijn om aan de geldende waterveiligheidsnormen te voldoen. Vanwege de integrale opgave is beperkte uitstel van voornoemde termijn geaccepteerd.

In het Programma Grondbeleid 2025 is vastgesteld dat voor de verwerving van integrale maatschappelijke opgaven zoals nieuwe natuur in combinatie met andere doelen zoals waterberging/ hydrologisch systeemherstel/ Kader Richtlijn Water het onteigeningsinstrument worden ingezet als ultimum remedium. De rol van uw Staten is bij de voorliggende onteigeningbeschikking uitvoerend. Ter uitvoering van de voornoemde besluiten wordt gevraagd om het geven van een onteigeningsbeschikking dat betrekking heeft op de onteigening van onroerende zaken in de gemeente Westerkwartier ter realisatie van het PIP.

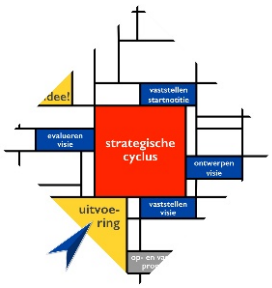

Participatie

De voorgestelde onteigeningsbeschikking heeft zijn juridische basis in het PIP. Bij dit plan heeft de gebruikelijke participatie plaatsgevonden. Het PIP is al geruime tijd onherroepelijk. Nadien is het proces nader uitgewerkt met uw

Staten, waarbij samen met gebiedspartners als waterschap en gemeente zijn opgetrokken.

Toepassing uniforme openbare voorbereidingsprocedure
Overeenkomstig artikel 16.33b Ow en artikel 3:11, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) hebben de ontwerponteigenings-beschikking met daarbij behorende stukken voor een periode van zes weken, vanaf 27 november 2025 tot en met 8 januari 2026 in de gemeente Westerkwartier ter inzage gelegen.

De stukken zijn binnen bovengenoemde periode tevens digitaal beschikbaar gesteld via: https://zoek.officielebekendmakingen.nl/prb-2025-19638.html

De volgende stukken hebben in de hierboven genoemde periode ter inzage gelegen:
- ontwerponteigeningsbeschikking;
- concept Statenvoorstel
- lijst te onteigenen onroerende zaken;
- grondtekening;
- planologische grondslag met daarop een projectie van de grondtekening
- verbeelding PIP;
- zakelijke beschrijving van het onteigeningsplan;

Overeenkomstig artikel 3:12 van de Awb is van de terinzagelegging van de ontwerponteigeningsbeschikking en de onteigeningsstukken op 26 november 2025 openbaar kennis gegeven in het provinciaal blad van 2025, 19638. Verder is de ontwerponteigeningsbeschikking, met concept-Statenvoorstel en onteigeningslijst, overeenkomstig artikel 3:13 van de Awb, voorafgaand aan de terinzagelegging toegezonden aan belanghebbenden. Daarbij zijn belanghebbenden gewezen op de mogelijkheid om schriftelijk of mondeling zienswijzen over de ontwerponteigeningsbeschikking naar voren te brengen.

Binnen de termijn dat de ontwerponteigeningsbeschikking ter inzage heeft gelegen zijn daarover zienswijzen naar voren gebracht. Deze zienswijzen zijn vermeld in de zienswijzennota die bij dit voorstel is gevoegd en waarin een reactie van het bevoegd gezag is voorzien (bijlage 6). De zienswijzen hebben niet tot aanpassingen in de onteigeningsbeschikking geleid. Tijdens de procedure is nog een aantal omissies geconstateerd. Dit betreffen ondergeschikte wijzigingen van de ontwerpbeschikking en de beschikking is hierop aangepast.

Vervolgprocedure
Nadat uw Staten tot het geven van de onteigeningsbeschikking hebben besloten vindt een bekendmaking en kennisgeving plaats. De bekendmaking vindt plaats door uitreiking aan belanghebbenden en degenen die een zienswijze naar voren heeft gebracht over de ontwerponteigenings-beschikking. De onteigeningsbeschikking en bijhorende stukken worden ter inzage gelegd voor een periode van zes weken. Daarvan wordt een kennisgeving gedaan in het Provinciaalblad. Belanghebbenden kunnen

bedenkingen indienen bij de sector bestuursrecht van de rechtbank Noord-Nederland.

Binnen de periode van 6 weken waarbij de onteigenigsbeschikking ter inzage wordt gelegd, dienen wij de rechtbank te verzoeken de beschikking te bekrachtigen. Als bedenkingen worden ingediend, worden wij door de rechtbank in de gelegenheid gesteld daarop te reageren. Vervolgens kan de rechtbank partijen in de gelegenheid stellen voor repliek en dupliek. De rechtbank wijst het verzoek tot bekrachtiging in elk geval af, ook als daarover geen bedenkingen zijn ingediend, als de onteigeningsbeschikking niet volgens de wettelijke voorschriften is voorbereid, het onteigeningsbelang ontbreekt, als de noodzaak ontbreekt of als de urgentie ontbreekt.

De uitspraak van de rechtbank moet door ons ter inzage worden gelegd en aan belanghebbenden worden toegezonden. Zowel de belanghebbenden als wij kunnen vervolgens beroep instellen tegen de uitspraak bij de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Gerechtelijke procedure en eigendomsovergang
Voordat daadwerkelijk sprake kan zijn van een eigendomsovergang, dient door een notaris een onteigeningsakte te worden ingeschreven in de openbare registers. Om de akte te kunnen inschrijven moet zijn voldaan aan drie vereisten: 1) er moet sprake zijn van een onherroepelijke onteigeningsbeschikking, 2) er moet sprake zijn van een onherroepelijk besluit ter uitvoering waarvan de onteigening nodig is (in het onderhavige geval het PIP), 3) een bewijs van betaling van de voorlopige of overeengekomen schadeloosstelling. De voorlopige schadeloosstelling wordt door de civiele rechter vastgesteld in een tussenbeschikking in de gerechtelijke procedure die wij zullen doorlopen teneinde de schadeloosstelling vastgesteld te krijgen.

Advies

Wij stellen u voor het in ontwerp bij dit statenvoorstel opgenomen besluit vast te stellen.

Groningen, 24 maart 2026

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Groningen:

René Paas, voorzitter

Hans Schrikkema, secretaris

Bijlagen

Nr.	Titel	Documentnummer
1	Onteigeningsbeschikking met bijlagen Bijlage 1: Lijst met te onteigenen onroerende zaken Bijlage 2: Grondtekening Bijlage 3: Projectietekening Bijlage 4a: Verbeelding PIP blad 1 van 2 Bijlage 4b: Verbeelding PIP blad 2 van 2 Bijlage 5: Zakelijke beschrijving Bijlage 6: Zienswijzennota	2026-022218 2026-022238 2026-022244 2026-022245 2026-022246 2026-022247 2026-022277 2026-022291
2	*Onder geheimhouding in de Statenkast:* Logboek 1 Logboek 2 Logboek 3 Logboek 4	 2026-047291 2026-047290 2026-047296 2026-047295